

פרשת עקב תשס"ח
בענין מצרים

דברים פרק י"א

(י) כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא כְּאָרֶץ מִצְרַיִם הוּא אֲשֶׁר יִצְאֲתֶם מִשָּׁם אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת זֶרְעֲךָ וְהִשְׁקִיתָ בְּרִגְלֶךָ כְּגֵן הַיֶּרֶק : (יא) וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ הַרִים וּבִקְעֹת לְמִטַּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתָּה מַיִם : (יב) אֶרֶץ אֲשֶׁר יִקְוֶה אֱלֹהֶיךָ דֹרֵשׁ אֶתָּה תָּמִיד עֵינֵי יִקְוֶה אֱלֹהֶיךָ בְּהַ מְרִשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה : ס (יג) וְהָיָה אִם שָׁמַעַ תִּשְׁמָעוּ אֶל מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לֵאמֹר אֶת יִקְוֶה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם :

רש"י
(י) לא כארץ מצרים הוא - אלא טובה הימנה. ונאמרה הבטחה זו לישראל ביציאתם ממצרים, שהיו אומרים שמא לא נבוא אל ארץ טובה ויפה כזו. יכול בגנותה הכתוב מדבר, וכך אמר להם, לא כארץ מצרים היא, אלא רעה הימנה, תלמוד לומר (במדבר יג, כב) וחברון שבע שנים נבנתה וגו', אדם אחד בנאן, וחם בנה צוען למצרים בנו, וחברון לכנען. דרך ארץ אדם בונה את הנאה ואחר כך בונה את הכעור שפסולתו של ראשון, הוא נותן בשני. ובכל מקום, החביב קודם. הא למדת שחברון יפה מצוען, ומצרים משובחת מכל הארצות, שנאמר (בראשית יג, י) כגן ה' כארץ מצרים, וצוען שבח מצרים היא, שהיתה מקום מלכות, שכן הוא אומר (ישעיה ל,

ד) כי היו בצוען שריו. וחברון פסולתה של ארץ ישראל, לכך הקצוה לקבורת מתים, ואף על פי כן היא יפה מצוען. ובמסכת כתובות (ק"ב א) דרשו בענין אחר, אפשר אדם בונה בית לבנו הקטן ואחר כך לבנו הגדול, אלא שמבונה על אחד משבעה בצוען: **אשר יצאתם משם** - אפילו ארץ רעמסס [וארץ גושן] אשר ישבתם בה והיא במיטב ארץ מצרים שנאמר (בראשית מז, יא) במיטב הארץ וגו', אף היא אינה כארץ ישראל: **והשקית ברגלך** - ארץ מצרים היתה צריכה להביא מים מנילוס ברגלך ולהשקותה וצריך אתה לנדד משנתך ולעמול, והנמוך שותה ולא הגבוה, ואתה מעלה המים מן הנמוך לגבוה. אבל זו (פסוק יא) למטר השמים תשתה מים אתה ישן על מטתך, והקב"ה משקה נמוך וגבוה, גלוי ושאינו גלוי, כאחת: **כגן הירק** - שאין די לו בגשמים ומשקין אותו ברגל ובכתף:

(יא) **ארץ הרים ובקעות** - משובח ההר מן המישור, שהמישור, בבית כור אתה זורע כור, אבל ההר בבית כור ממנו חמשת כורין, ארבע מארבע שפועיו, ואחד בראשו: **ובקעות** - הן מישור: (יב) **אשר ה' אלהיך דורש אותה** - והלא אף כל הארצות הוא דורש, שנאמר (איוב לח, כו) להמטיר על ארץ לא איש, אלא כביכול אינו דורש אלא אותה, ועל ידי אותה דרישה שדורשה דורש את כל הארצות עמה: **תמיד עיני ה' אלהיך בה** - לראות מה היא צריכה ולחדש לה גזרות, עתים לטובה עתים לרעה וכו', כדאיתא בראש השנה (יז ב): **מרשית השנה** - מראש השנה נידון מה יהא בסופה:

(יג) **והיה אם שמוע** - והיה מוסב על האמור למעלה, (פסוק יא) למטר השמים תשתה מים: **והיה אם שמוע תשמעו** - אם שמוע בישן תשמעו בחדש. וכן (דברים ח, יט) והיה אם שכוח תשכח, אם התחלת לשכוח סופך שתשכח כולה, שכן כתיב במגלה אם תעזבני יום יומים אעזבך: **מצוה אתכם היום** - שיהיו עליכם חדשים, כאלו שמעתם בו ביום: **לאהבה את ה'** - שלא תאמר הרי אני לומד בשביל שאהיה עשיר, בשביל שאקרא רב, בשביל שאקבל שכר. אלא כל מה שתעשו עשו מאהבה וסוף הכבוד לבא: **ולעבדו בכל לבבכם** - עבודה שהיא בלב. וזו היא תפלה, שהתפלה קרויה עבודה, שנאמר (דניאל ו, יז) אלהך די אנת פלח ליה בתדירא, וכי יש פולחן בבבל, אלא על שהיה מתפלל, שנאמר (שם ו, יא) וכוין פתיחן ליה וגו'. וכן בדוד הוא אומר (תהלים קמא, ב) תכון תפלתי קטרת לפניך: **בכל לבבכם ובכל נפשכם** - והלא כבר הזהיר על כך (דברים ו, ה) בכל לבבך ובכל נפשך, אלא, אזוהרה ליחיד אזוהרה לצבור:

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for the completely free Elul Zman in Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

רשב"ם (שם)

(ו) **כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים [היא]** - כן שיטת פרשיות הללו. צריכים אתם לשמור את מצוות י"י אלהיכם, כי הארץ הזאת טובה מארץ מצרים לשומרי מצוות, ורעה מכל הארצות ללא שומרים, כי הארץ אשר אתה בא שמה אינה כארץ מצרים שאין צריכים למטר ובין טובים ובין חטאים בטורח השקאת שדותיהם יש להם לחם, אבל ארץ ישראל אם אתם שומרים מצוות עיני י"י אלהיך בה להשקותה במטר השמים מרשית השנה ועד אחרית (ה)שנה לתת מטר בעת הצורך. +והיה אם שמע תשמעו. אם שמעת בישן תשמע בחדש, וכן אם שכח תשכח, התחלת לשכוח סופך שתשכח. כך שנויה באגדת שמואל במגילת חסידים מצאו כתוב אם תעזביה יום יומים תעזבך משל לשנים שיצאו אחד מטבריה ואחד מצפורי ופגעו זה בזה בחדא משכונא והסיחו זה עם זה ופרשו זה מזה זה הולך מיל וזה הולך מיל נמצא זה רחוק מזה שני מילין:

(יג) **והיה אם שמע תשמעו [וגו'] ונתתי מטר [וגו']** - ותאכלו לשובע בלא טורח, ואם לאו ועצר את השמים ולא יהיה מטר:

רמב"ם הלכות מלכים פרק ה הלכה ז

ומותר לשכון בכל העולם חוץ מארץ מצרים, מן היס הגדול ועד המערב ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה כנגד ארץ כוש וכנגד המדבר, הכל אסור להתישב בה, בשלשה מקומות הזהירה תורה שלא לשוב למצרים, שנאמר לא תוסיפין לשוב בדרך הזה עוד, לא תוסיף עוד לראותה, לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם, ואלכסנדריאה בכלל האיסור.

דברים פרק יז פסוק טז

רש"י
לא ירבה לו סוסים - אלא כדי מרכבתו, שלא ישיב את העם מצרימה, שהסוסים באים משם. כמה שנאמר בשלמה, ותעלה ותצא מרכבה ממצרים בשש מאות כסף וסוס בחמשים ומאה (מלכים א' י כט):

רק לא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס ויקנן אמר לכם לא תספון לשוב בדרך הזה עוד:

שמות פרק יד פסוק יג

רש"י
כי אשר ראיתם את מצרים וגו' - מה שראיתם אותם אינו אלא היום, היום הוא שראיתם אותם ולא תוסיפו עוד:

ויאמר משה אל העם אל תיראו התגזבו וראו את שועת יקנן אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תסיפו לראותם עוד עד עולם:

מלכים א פרק ג פסוק א

ויתחתן שלמה את פרעה מלך מצרים ויקח את בת פרעה ויביאה אל עיר דוד עד כלתו לבנות את ביתו ואת בית יקנן ואת חומת ירושלים סביב:

בראשית פרק כו פסוק ב

רש"י
אל תרד מצרימה - שהיה דעתו לרדת מצרימה כמו שירד אביו בימי הרעב, אמר לו אל תרד מצרימה שאתה עולה תמימה, ואין חוצה לארץ כדאי לך:

ויבא אליו יקנן ויאמר אל תרד מצרימה שכך בארץ אשר אמר אלך:

בראשית פרק מו פסוק ג

וַיֹּאמֶר אֱנֹכִי הָאֵל אֲלֹהֵי אַבְיָךְ אֵל תִּירָא מִרְדָּה
מִצְרַיִמָּה כִּי לְגוֹי גָדוֹל אֲשִׁמְךָ שָׁם :

רש"י

אל תירא מרדה מצרימה - לפי שהיה מיצר על
שנוקק לצאת לחוצה לארץ :

מדרש לקח טוב (פסיקתא זוטרותא) בראשית פרק מו

[ג] ויאמר אנכי האל אלהי אביך אל תירא מרדה מצרימה. אמר יעקב אבינו, יצחק אבי בקש לרדת מצרימה, אמר לו הקב"ה אל תרד מצרימה (בראשית כו ב), ואני היאך אני יורד, לפיכך ויזבח זבחים לאלהי אביו יצחק, על שם שערכו ליצחק מלרדת מצרימה, וליעקב צוה לרדת, וראה לדבר שהרי אמר לו הקב"ה אל תירא מרדה מצרימה, אע"פ שעכבתי את אביך מלרדת, אתה רד.

דברים פרק כח

(כז) יִכָּכֶה יִקְוֶק בְּשַׁחֲוֵי מִצְרַיִם <ובעפלים>
וּבִטְחֻרִים וּבִגְרָב וּבְחֶרֶס אֲשֶׁר לֹא תוּכַל לְהִרְפֹּא :
(ס) וְהָשִׁיב בְּךָ אֶת כָּל מַדְוָה מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִגְרֹת
מִפְּנֵיהֶם וְדָבְקוּ בְּךָ :
(סח) וְהָשִׁיבְךָ יִקְוֶק מִצְרַיִם בְּאֵינִיּוֹת בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר
אָמַרְתִּי לְךָ לֹא תִסִּיף עוֹד לְרִאֲתָהּ וְהִתְמַכְרְתֶם שָׁם
לֹא יִבְיֶךְ לְעֶבְדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְאִין קֹנָה :

רש"י

(כז) **בשחין מצרים** - רע היה מאד, לח מבחוץ
ויבש מבפנים, כדאיתא בבכורות (מא א) : **גרב** -
שחין לח : **חרס** - שחין יבש כחרס :
(ס) **אשר יגרת מפניהם** - מפני המכות כשהיו
ישראל רואים מכות משונות הבאות על מצרים
היו יראים מהם שלא יבואו גם עליהם, תדע שכן
כתיב (שמות טו כו) אם שמוע וגוי כל המחלה
אשר שמתי במצרים לא אשים עליך, אין מיראין
את האדם אלא בדבר שהוא יגור ממנו :
(סח) **באניות** - בספינות בשביה : **והתמכרתם שם לאיביך** - אתם מבקשים להיות נמכרים להם לעבדים
ולשפחות : **ואין קנה** - כי יגזרו עליך הרג וכליון : **והתמכרתם** - בלע"ז איפורונדרייץ ווי"ש [ותמכרו
עצמכם] ולא יתכן לפרש והתמכרתם לשון ונמכרתם על ידי מוכרים אחרים, מפני שנאמר אחריו ואין
קונה :

כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא שִׂמָּה לְרִשְׁתָּהּ
לֹא כְאֶרֶץ מִצְרַיִם הוּא אֲשֶׁר יִצְאֲתֶם מִשָּׁם
אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת זְרַעְךָ וְהִשְׁקִיתָ בְּרִגְלְךָ כְּגוֹ
הַיַּרְדֵּן :

NASA Satellite Photo